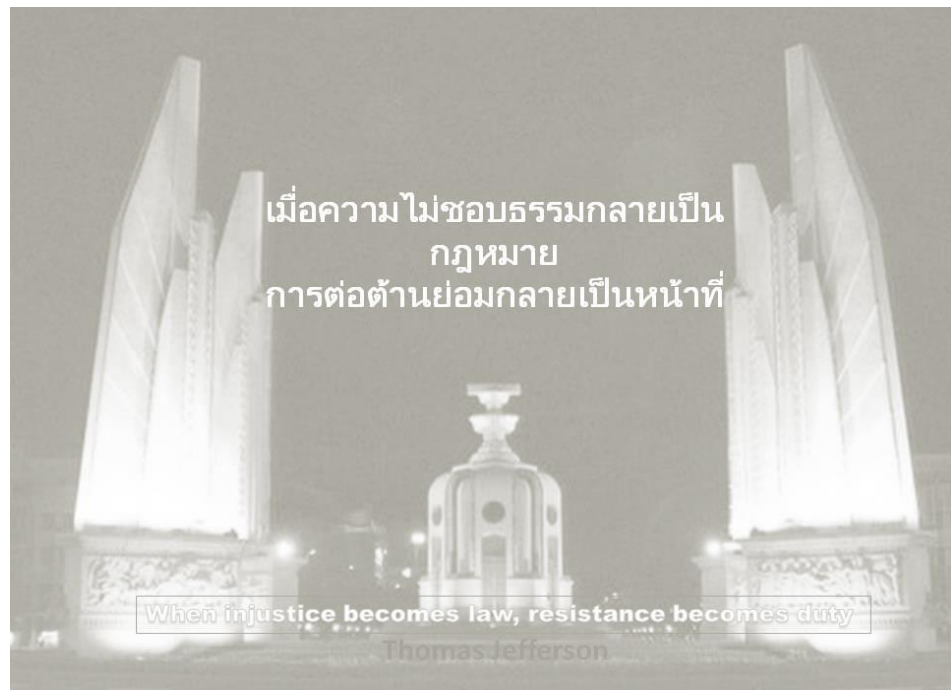

สาระที่ 2

หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม

มาตรฐานการเรียนรู้สาระที่ 2

หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม

- ส 2.1 เข้าใจและปฏิบัติตนตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดี ตามกฎหมาย ประเพณี และวัฒนธรรมไทย ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมไทยและสังคมโลกอย่างสันติสุข
- ส 2.2 เข้าใจระบบการเมืองการปกครองในสังคมปัจจุบัน ยึดมั่น ศรัทธา และธำรงรักษาไว้ซึ่งการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

เรียนรู้อะไรในสาระนี้

- ระบบการเมืองการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ลักษณะและความสำคัญ การเป็นพลเมืองดี ความแตกต่างและความหลากหลายทางวัฒนธรรม ค่านิยม ความเชื่อ ปลูกฝังค่านิยม ด้านประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สิทธิ หน้าที่ เสรีภาพ การดำเนินชีวิตอย่างสันติสุข ในสังคมไทยและสังคมโลก

สาระสำคัญในสาระหน้าที่พลเมืองฯ

- การเป็นพลเมืองดี/พลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตย
- สิทธิมนุษยชน
- สังคม สังคมไทย วัฒนธรรม และภูมิปัญญา
- ความรู้เกี่ยวกับกฎหมาย
- ความรู้เกี่ยวกับรัฐ
- ระบบการเมืองการปกครองแบบประชาธิปไตยและเผด็จการ
- การเมืองการปกครองไทยและความสัมพันธ์กับต่างประเทศ

พลเมืองดี

- คนดี หมายถึง คนที่มีคุณธรรม จริยธรรมตามหลักศีลธรรมและค่านิยมในสังคม
- * พลเมืองดี หมายถึง คนที่มีคุณธรรม จริยธรรมตามหลักศีลธรรม ค่านิยมในสังคม และประกอบด้วยความคุณลักษณะของระบบการปกครองตามอุดมการณ์ทางการเมืองของรัฐนั้น

การเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย

- ลักษณะของประชาธิปไตยว่ามี 3 ลักษณะ
 1. ประชาธิปไตยในฐานะที่เป็นอุดมคติ หมายถึง
การมีศรัทธาและความเชื่อมั่นในเหตุผล
ความสามารถ อิสรภาพและเสรีภาพ

การเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย

2. ประชาธิปไตยในฐานะที่เป็นระบบการเมือง
และวิธีการจัดระเบียบการปกครอง หมายถึง
ระบบการเมืองที่ถือว่าอำนาจสูงสุดเป็นของ
ประชาชนหรือการปกครองของประชาชน
โดยประชาชนและเพื่อประชาชน

การเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย

3. ประชาธิปไตยในฐานะที่เป็นวิถีชีวิต หรือการดำเนิน

ชีวิตประจำวัน หมายถึง การอยู่ร่วมกันและปฏิบัติต่อกัน ด้วยความเสมอภาคในสิทธิและเสรีภาพของสมาชิกทุกคน ไม่ก้าวล่วงในสิทธิของผู้อื่น เคารพกฎเกณฑ์ของสังคม ร่วมกันรับผิดชอบและทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม ตลอดจนใช้สติปัญญาแก้ปัญหาโดยสันติวิธี

สิทธิมนุษยชน (Human Rights)

- ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์
- สิทธิเสรีภาพและความเสมอภาคของบุคคลที่ได้รับการรับรองหรือคุ้มครองตามกฎหมายรัฐธรรมนูญหรือตามสนธิสัญญาตามพันธกรณี

ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน

- หลังการปฏิวัติอันรุ่งโรจน์ของอังกฤษ ค.ศ.1688 ถือว่า Magna Carta เป็นปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนเป็นครั้งแรก (Great Charter)

ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน

- หลังสงครามอิสรภาพของสหรัฐอเมริกา
4 กรกฎาคม 1783 (พ.ศ. 2326) ได้ประกาศ
The Declaration of Dependence ถือเป็นการให้
สิทธิมนุษยชนครั้งแรกในสหรัฐอเมริกา

ปรัชญาญาสาเกล้าว่าด้วยสิทธิมนุษยชน

- หลังการปฏิวัติใหญ่ในฝรั่งเศส 14 กรกฎาคม 1789 (พ.ศ. 2332) ฝรั่งเศสประกาศ Declaration des Droits de l'Homme et du Citoyen เป็นการให้สิทธิมนุษยชนครั้งแรกในฝรั่งเศส

ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน

- 18 ตุลาคม พ.ศ. 2417 ร.5 ประกาศเลิกทาส ถือว่าเป็นการให้สิทธิมนุษยชนเป็นทางการครั้งแรกของไทย
- บางตำราถือว่าหลักศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหงมหาราชเป็นการประกาศให้สิทธิมนุษยชนเป็นครั้งแรก

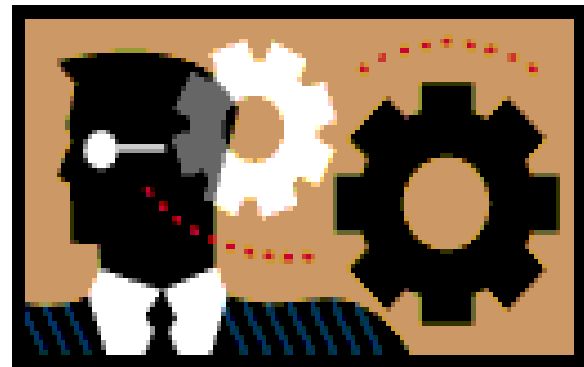
ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน

- 10 ธันวาคม พ.ศ. 2527 สหประชาชาติประกาศ
ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (The Universal
Declaration of Human Rights)

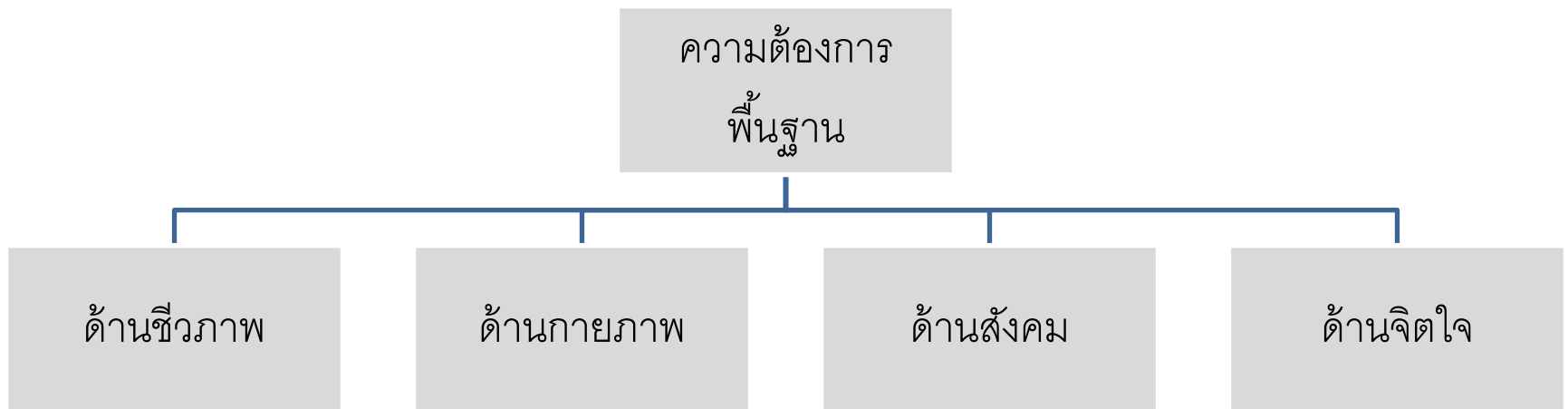
มนุษย์เป็นสัตว์สังคม

- อยู่รวมกันเป็นกลุ่ม เพื่อตอบสนองความต้องการพื้นฐานร่วมกัน
- เพื่อแบ่งงานกันทำตามความสามารถหรือความถนัด

- เพื่อความเป็นมนุษย์โดยสมบูรณ์
- เพื่อสร้างวัฒนธรรม

ความต้องการพื้นฐานของมนุษย์

องค์ประกอบในการจัดระเบียบทางสังคม

- บรรทัดฐาน (Norms)
- สถานภาพ (Status)
- บทบาท (Role)
- การควบคุมทางสังคม (Social Control)

บรรทัดฐาน (ปทัสถาน – Norms)

- เป็นรูปแบบพฤติกรรมที่สมาชิกสังคมแสดงออกมาตามเงื่อนไขต่างๆ เช่น การอบรมสั่งสอน ข้อบัญญัติทางศาสนา หรือกฎหมาย
- ประกอบด้วย วิธีประชา(วิธีชาวบ้าน) จารีต และกฎหมาย

สถานภาพ (Status)

- ตำแหน่งทางสังคมที่บุคคลได้รับ เมื่อเริ่มเป็นสมาชิกของกลุ่มสังคมหรือตั้งแต่มีสภาพเป็นบุคคลตามกฎหมาย
- สถานภาพ มี 2 ประเภท คือ
 - สถานภาพโดยกำเนิด
 - สถานภาพที่ได้มาในภายหลัง

บทบาท (Role)

- เป็นการแสดงพฤติกรรมตามสถานการณ์ที่ได้รับในฐานะเป็นสมาชิกสังคม
- บทบาทแสดงสิทธิและหน้าที่ทางสังคม
- สิทธิ ย่อมก่อให้เกิด หน้าที่
- สิทธิ ของบุคคลหนึ่ง ทำให้บุคคลอื่นมีหน้าที่

การควบคุมทางสังคม (Social Control)

- เป็นการนำเครื่องมือในการจัดระเบียบทางสังคมทั้งหมดเข้าสู่กระบวนการจัดระเบียบ
- มีการลงโทษทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการสำหรับสมาชิกสังคมที่ฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตาม
- ให้รางวัลสำหรับสมาชิกที่ปฏิบัติตาม

ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมาย (นิติศาสตร์)

กฎหมาย (LAWS)

- เป็นบรรทัดฐานทางสังคม
- เป็นเครื่องมือจัดระเบียบทางสังคม
- กฎเกณฑ์ความประพฤติของบุคคล(มนุษย์)

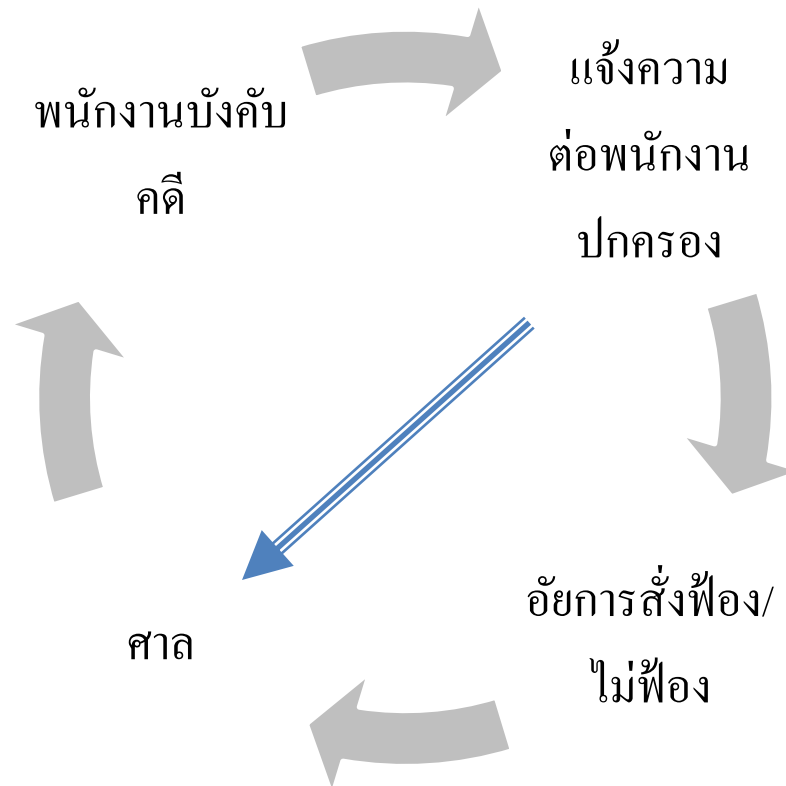
ประเภทของกฎหมาย

1. กฎหมายเอกชน เป็นกฎหมายที่กำหนดความสัมพันธ์ระหว่าง เอกชน กับ เอกชน เช่น กฎหมายแพ่งกฎหมายพาณิชย์ กฎหมายมรดก ฯลฯ
2. กฎหมายมหาชน เป็นกฎหมายที่กำหนดความสัมพันธ์ระหว่าง รัฐ กับ เอกชน เช่น กฎหมายรัฐธรรมนูญกฎหมายอาญากฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งและความอาญา ฯลฯ
3. กฎหมายระหว่างประเทศ เป็นกฎหมายที่กำหนดความสัมพันธ์ระหว่าง รัฐ กับ รัฐ เช่น กฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีเมือง, แผนกคดีบุคคล

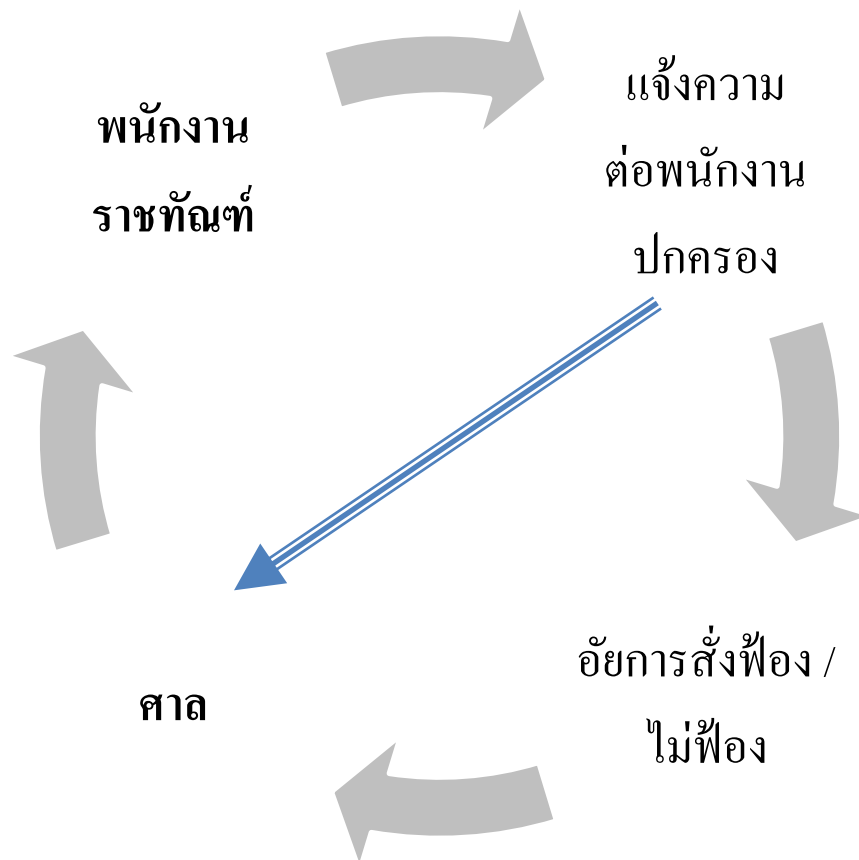
ลำดับชั้นของกฎหมาย

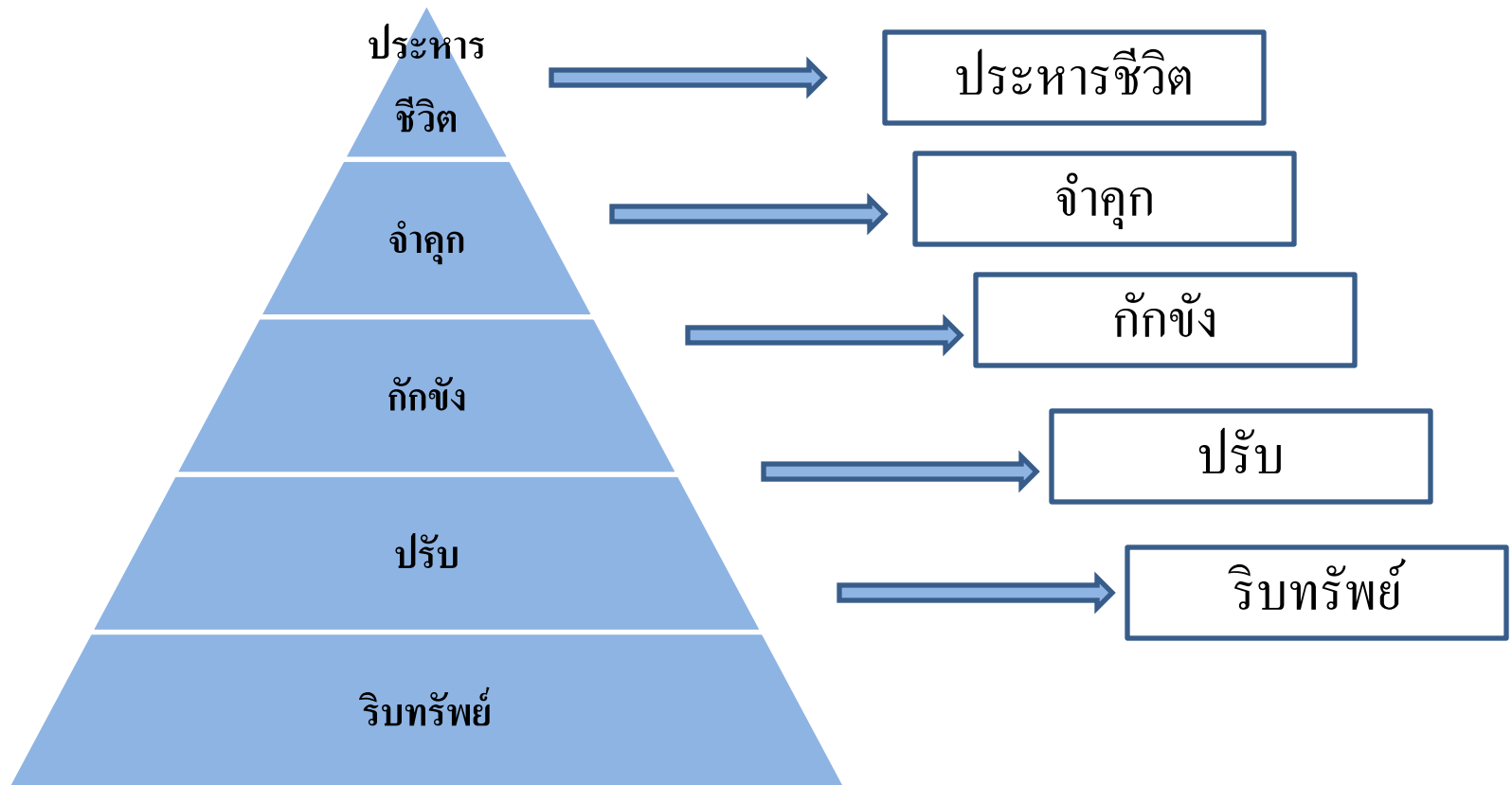
กระบวนการยุติธรรมทางแพ่ง

กระบวนการยุติธรรมทางอาญา

โทษทางอาญา

รัฐศาสตร์เบื้องต้น

ชาติ ประเทศ รัฐ

- ชาติ (Nation) : ชุมชนที่แน่นด้านวัฒนธรรม
- ประเทศ (Country) : ชุมชนที่แน่นขอบเขตทางภูมิศาสตร์
- รัฐ (State) : ชุมชนทางการเมืองที่มีอาณาเขตแน่นอน
มีรัฐบาลที่มีอำนาจอธิปไตย ถือเป็นชุมชนทางการเมือง
(Political State)

องค์ประกอบของรัฐ

- องค์ประกอบของรัฐ
 - ดินแดนหรืออาณาเขต (พื้นดิน/พื้นน้ำ/น่านฟ้า)
 - ประชากร (พลเมือง/คนต่างด้าว/เผ่าชน)
 - รัฐบาล
 - อำนาจอธิปไตย

รูปแบบของรัฐ

- รัฐเดี่ยว (เอกรัฐ)

Unitary

State

- รัฐรวม

Composite

State

- สหรัฐ
- สมาพันธรัฐ
- สาธารณรัฐ
- สหพันธรัฐ

การปกครองรัฐ

```
graph TD; A[การปกครองรัฐ] --> B(ลัทธิเสรีนิยม); A --> C(ลัทธิอำนาจนิยม)
```

ลัทธิเสรีนิยม

ลัทธิอำนาจนิยม

แนวทางเสรีนิยม = ประชาธิปไตย

แนวทางอำนาจนิยม = เทวสิทธิ์ และเผด็จการต่างๆ

การปกครองรัฐ

1. การปกครองโดยคนๆ เดียว เช่น สมบูรณาญาสิทธิราชย์ (Absolute Monarchy) และเผด็จการ (Dictatorship)
2. การปกครองโดยคนส่วนน้อย เช่น อภิชนาธิปไตย (Aristocracy) คณาธิปไตย (Oligarchy) และคอมมิวนิสต์ (Communist)
3. การปกครองโดยคนส่วนมาก ได้แก่ การปกครองแบบประชาธิปไตย (Democracy)

หลักการสำคัญของการปกครองระบอบประชาธิปไตย

หลักความเสมอภาค

หลักกฎหมาย (นิติธรรม)

หลักสิทธิเสรีภาพและหน้าที่

หลักเหตุผล

หลักอำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชน

ตัวอย่างข้อสอบ
สาระที่ 2
หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม
และการดำเนินชีวิตประจำวัน

1. การที่นักเรียนยอมรับฟังความคิดเห็นของ
ผู้อื่น เป็นการปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดี
ที่สอดคล้องกับหลักประชาธิปไตยประการใด

- ก. หลักเหตุผล ข. หลักเสียงข้างมาก
- ค. หลักสิทธิเสรีภาพ ง. หลักความเสมอภาค
- จ. หลักอำนาจอธิปไตย

2. การใช้หลักการใดก่อให้เกิดความยุติธรรม ในสังคมได้ดีที่สุด

- ก. หลักภราดรภาพ
- ข. หลักเสียงข้างมาก
- ค. หลักการมีส่วนร่วม
- ง. หลักความเสมอภาค
- จ. หลักนิติธรรม

3. ข้อใดกล่าวไม่ถูกต้องเกี่ยวกับสัญลักษณ์

ก. เป็นตัวแทนของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

ข. เป็นได้ทั้งรูปธรรมและนามธรรม

ค. เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ

ง. เป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดวัฒนธรรม

จ. เป็นสิ่งคงทนถาวร เปลี่ยนแปลงไม่ได้

4. ข้อใดคือองค์ประกอบที่สำคัญของโครงสร้างทางสังคม

- ก. กลุ่มและสถาบัน
- ข. อำนาจและกลไก
- ค. ทัศนคติและพฤติกรรม
- ง. วัฒนธรรมและประเพณี
- จ. ค่านิยมและวัฒนธรรม

5. ข้อใดแสดงถึงการขัดเกลาทางสังคม โดยตรง

ก. สนใจอ่านหนังสือพิมพ์

ข. สนธิเรียนรู้อากสิ่งแวดลอม

ค. สบปองสืบค้นจากอินเทอร์เน็ต

ง. สบบัติสอนลูกเรื่องวงศาคณาญาติ

จ. สบทรงเลียนแบบการแต่งกายจาก
เพื่อนๆ ในกลุ่ม

6. กฎหมายใดที่มีที่มาแตกต่างจากกฎหมายอื่น

ก. พระราชบัญญัติ

ข. พระราชกำหนด

ค. พระราชกฤษฎีกา

ง. กฎกระทรวง

จ. ประกาศกระทรวง

7. ประเภทของกฎหมายในข้อใดเกิดจากการแบ่งประเภทตามลักษณะความสัมพันธ์ของคู่กรณี

- ก. กฎหมายอาญาและกฎหมายแพ่ง
- ข. กฎหมายสารบัญญัติและกฎหมายวิธีบัญญัติ
- ค. กฎหมายลายลักษณ์อักษรและกฎหมายจารีตประเพณี
- ง. กฎหมายเอกชน กฎหมายมหาชน และกฎหมายระหว่างประเทศ
- จ. กฎหมายแพ่ง กฎหมายท้องถิ่น กฎหมายระหว่างประเทศ

8. ตามกฎหมายว่าด้วยมรดก ใครคือทายาท
โดยธรรมลำดับแรก

ก. คู่สมรส

ข. บิดามารดา

ค. ผู้สืบสันดาน

ง. ผู้รับพินัยกรรม

จ. น้องชายหรือน้องสาวร่วมบิดามารดา
เดียวกัน

9. ส่องกงเป็นรัฐหรือไม่ เพราะเหตุผลใด

ก. เป็นรัฐ เพราะมีการปกครองตนเองอย่างอิสระ

ข. เป็นรัฐ เพราะมีดินแดนที่มีอาณาเขตแน่นอน

ค. ไม่เป็นรัฐ เพราะไม่มีรัฐบาลเป็นของตนเอง

ง. ไม่เป็นรัฐ เพราะไม่มีอำนาจอธิปไตย

จ. ไม่เป็น เพราะพลเมืองส่วนใหญ่มีเชื้อชาติ

และสัญชาติจีน

10. วิธีการได้มาซึ่งบุคคลในตำแหน่งใดมีความแตกต่างกันอย่างชัดเจนระหว่างประเทศที่ใช้ระบบรัฐสภากับระบบประธานาธิบดี

ก. สมาชิกวุฒิสภา

ข. หัวหน้าฝ่ายบริหาร

ค. หัวหน้าฝ่ายตุลาการ

ง. สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

จ. วาระการดำรงตำแหน่งของหัวหน้าฝ่ายบริหาร